

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન નં. ૩૩૬૦/૧૯૯૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જી. બાલકૃષ્ણાન અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર.કે. અબીચંદાની

=====

૧. શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	
૨. રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩. શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪. શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	

પ. શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	
---	--

નિલયભાઈ રાજેન્દ્રભાઈ ઠાકોર

વિરુદ્ધ

અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન

ઉપસ્થિતિ:

અરજદારો તરફે શ્રી ગૌતમ એમ. જોશી

સામાવાળાઓ તરફે એડિશનલ એડવોકેટ જનરલ શ્રી એસ.એન. શેલત સાથે શ્રી
અમિત જે. શાહ

કોરમ : માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જી. બાલકૃષ્ણન અને માનનીય

ન્યાયમૂર્તિ શ્રી આર.કે. અબીચંદાની

ચુકાદાની તારીખ: ૧૨/૦૫/૧૯૯૯

મૌખિક ચુકાદો (આર.કે. અબીચંદાની, ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા)

૧. રુલ. બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલશ્રીઓને સાંભળવામાં આવ્યા.

અરજદારોએ શ્રીમતી એન.એચ.એલ. મ્યુનિસિપલ મેડિકલ કોલેજમાં પ્રવેશ માટેના નિયમોના નિયમ ૬ અને ૭ ને, જે આ પિટિશનના એનેક્સર "બી" પર છે, જ્યાં સુધી તેઓ સદર કોલેજમાં પ્રવેશના હેતુ માટે "સ્થાનિક વિદ્યાર્થીઓ" ની વ્યાખ્યા જાહેર કરે છે તે હદ સુધી પડકારતી આ જાહેર હિતની પિટિશન દાખલ કરેલ છે. આ પિટિશનમાં પડકારવામાં આવેલા નિયમ ૬ અને ૭ નીચે મુજબ વંચાય છે:—

"૬. મેડિકલ કોલેજમાં પ્રવેશ માત્ર નીચેની શ્રેણીઓના વિદ્યાર્થીઓ પૂરતો જ મર્યાદિત રહેશે:—

(૧) નિયમ ૭ માં વ્યાખ્યાયિત કર્યા મુજબના સ્થાનિક વિદ્યાર્થીઓ;

(૨) નિયમ ૮ માં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ, ગુજરાત રાજ્યના અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત જનજાતિઓ, વિચરતી જાતિઓ અને વિમુક્ત જાતિઓના ઉમેદવારો;

(૩) નિયમ ૯ માં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ, ગુજરાત સરકાર દ્વારા અધિસૂચિત સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગોના સ્થાનિક ઉમેદવારો;

(જ) નિયમ ૩૧ મુજબ, ઓલ ઇન્ડિયા પ્રી-મેડિકલ એન્ટ્રન્સ એક્ઝામિનેશનના આધારે પ્રવેશ માટે જ્ઞાતવવામાં આવેલા વિદ્યાર્થીઓ;

૭. સ્થાનિક વિદ્યાર્થી એટલે એવો વિદ્યાર્થી કે જેણે અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની હદમાં આવેલી કોઈપણ હાઈસ્કૂલ અથવા કોલેજોમાંથી એસ.એસ.સી./નવી એસ.એસ.સી. પરીક્ષા અને લાયકાત પરીક્ષા પાસ કરી હોય.”

૨. અરજદારોની ફરિયાદ એ છે કે “સ્થાનિક વિદ્યાર્થીઓ” વાક્યપ્રયોગની વ્યાખ્યા મુજબ, માત્ર એવા જ વિદ્યાર્થીઓ કે જેમણે કોર્પોરેશનની હદમાં આવેલી કોઈપણ શાળાઓ અથવા કોલેજોમાંથી પોતાની એસ.એસ.સી./નવી એસ.એસ.સી. પરીક્ષા અને લાયકાત પરીક્ષા પાસ કરી હોય તેઓ જ પ્રવેશ માટે હકદાર બનશે, જ્યારે જે વિદ્યાર્થીઓએ કોર્પોરેશનની હદની બરાબર બહાર આવેલી શાળા અથવા કોલેજમાંથી એસ.એસ.સી./નવી એસ.એસ.સી. અથવા લાયકાત પરીક્ષા પાસ કરી હોય તેઓ સામાવાળા કોર્પોરેશન દ્વારા સંચાલિત મેડિકલ કોલેજમાં પ્રવેશ મેળવવા માટે હકદાર રહેશે નહીં.

૩. એ.આઈ.આર. ૧૯૯૭ એસ.સી. ૭૮૮ માં નોંધાયેલા મોહન બીર સિંહ ચાવલા વિરુદ્ધ પંજાબ યુનિવર્સિટીના નિર્ણય અને ૧૯૬૮ એસ.સી. ૧૦૧૨ માં નોંધાયેલા પી. રાજેન્દ્રન વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ મદ્રાસના નિર્ણય પર આધાર રાખીને, અરજદારો વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સદર નિયમ હેઠળ કરવામાં

આવેલું વર્ગીકરણ કોઈપણ તર્કસંગત આધાર પર નહોતું અને સદર વર્ગીકરણને પ્રાપ્ત કરવા માંગતા ઉદ્દેશ્ય સાથે કોઈ વાજબી સંબંધ નહોતો, જે ઉદ્દેશ્ય મેડિકલ કોલેજમાં પ્રવેશ માટે શ્રેષ્ઠ ઉપલબ્ધ ઉમેદવારોની પસંદગી કરવાનો હતો.

૪. સામાવાળા કોર્પોરેશન વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સામાવાળા કોર્પોરેશન પોતાના ભંડોળમાંથી મેડિકલ કોલેજ ચલાવી રહી હતી અને તેથી, પ્રવેશ માટેના માપદંડ નક્કી કરવા માટે તે હકદાર હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સ્થાનિક વિદ્યાર્થીઓને એટલે કે જે વિદ્યાર્થીઓએ કોર્પોરેશનની પ્રાદેશિક હદમાં આવેલી સંસ્થાઓમાંથી પોતાની એસ.એસ.સી./નવી એસ.એસ.સી. અને લાયકાત પરીક્ષા પાસ કરી હોય તેવા વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપવાનો માપદંડ એ એક વાજબી માપદંડ હતો અને કોર્પોરેશનની હદમાં આવેલી સંસ્થાઓ મારફતે શિક્ષણ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓને પ્રાધાન્ય આપવું કોર્પોરેશન માટે વાજબી ઠરશે. જે.ટી. ૧૯૮૮ (૩) એસ.સી. ૬૯૮ માં નોંધાયેલા ડો. ફઝલ ગકુર વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્યના નિર્ણય પર આધાર રાખીને એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ઉમેદવારે સ્થાનિક વિસ્તારની શૈક્ષણિક સંસ્થામાં અભ્યાસ કર્યો હોવો જોઈએ તેવી આવશ્યકતા વર્ગીકરણ માટે માન્ય આધાર બની શકે છે.

૫. સામાવાળા કોર્પોરેશન દ્વારા ઘડવામાં આવેલા સમાન નિયમની જોગવાઈઓ એ.આઈ.આર. ૧૯૯૩ (ગુજ.) ૯૦ માં નોંધાયેલા એકતા અરવિંદકુમાર શાહ વિરુદ્ધ એચ.એસ. શાહના કેસમાં આ કોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ

જજ સમક્ષ વિચારણા માટે આવી હતી. વિદ્વાન સિંગલ જજે, સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયો પર વિચારણા કર્યા પછી, અવલોકન કર્યું હતું કે હાલના કેસમાં ગુણવત્તા (મેરિટ) ના આધારે પસંદગીના સિદ્ધાંતમાંથી વિચલન તેવા કારણોસર વાજબી ઠેરવવામાં આવી રહ્યું નથી જે ચુકાદાના ફક્ત ૯ અને ૯-એ માં સંદર્ભિત સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયોમાં અસ્તિત્વ ધરાવતા હતા. એ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે બંને પિટિશનોમાં વિદ્યાર્થીઓને માત્ર એ કારણોસર પ્રવેશ નકારવામાં આવ્યો હતો કે તેઓ સ્થાનિક વિદ્યાર્થીઓ નહોતા, જેનો અર્થ એવો થાય છે કે તેઓએ અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની હદમાં આવેલી શાળાઓ અને કોલેજોમાંથી પોતાની એસ.એસ.સી./એચ.એસ.સી. પરીક્ષાઓ પાસ કરી ન હતી. તેઓને એ કારણોસર પ્રવેશ નકારવામાં આવ્યો નહોતો કે તેઓ અમદાવાદના રહેવાસી નહોતા. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે માત્ર એટલા માટે કે રાજ્યના સાધનરૂપ અંગ દ્વારા કોલેજ ચલાવવા માટે ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો, તે તેની બંધારણીય જવાબદારીઓમાંથી મુક્ત થતું નથી અને કોલેજ ચલાવવાના ખર્ચ માટે નાણાં પૂરા પાડીને, રાજ્ય નાગરિકોના મૂળભૂત અધિકારો પર તરાપ મારી શકે નહીં. ડો. ફઝલ ગુરુ (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણય પર વિચારણા કરવામાં આવી હતી અને એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે તે કેસનો ચુકાદો તેના પોતાના તથ્યો પર આધારિત હતો. એકતા અરવિંદકુમાર શાહ (ઉપર મુજબ) માં વિદ્વાન સિંગલ જજના આ નિર્ણયને ડિવિઝન બેંચ દ્વારા લેટર્સ પેટન્ટ અપીલમાં ઉલટાવી દેવામાં આવ્યો હતો, ગુણદોષના આધારે નહીં, પરંતુ એ હકીકતના આધારે કે તે વિદ્યાર્થીઓએ અન્યત્ર પ્રવેશ મેળવી લીધો હતો.

ડિવિઝન બેંચે એવું ઠરાવીને કે તેથી સદર નિયમોના અર્થઘટનની ક્વાયત સંપૂર્ણપણે શૈક્ષણિક રહી ગઈ હતી, તે નિર્ણયને ઉલટાવી દીધો હતો.

૬. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા મોહન બીર સિંહ ચાવલા વિરુદ્ધ પંજાબ યુનિવર્સિટી (ઉપર મુજબ) માં તારવવામાં આવેલા સિદ્ધાંતો પરથી તે એક સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે મેડિકલ કોલેજમાં પ્રવેશ આપવાનો ઉદ્દેશ્ય શ્રેષ્ઠ ઉપલબ્ધ પ્રતિભા મેળવવાનો છે. વધુમાં, ડોમિસાઈલના નિયમ અને રહેઠાણની આવશ્યકતા પર પસંદગીનો નિયમ જો વાજબી મર્યાદામાં હોય તો તે અયોગ્ય નહોતો. જો કે, જિલ્લાવાર અનામતને અત્યંત અનિચ્છનીય (અનેથેમા) ગણવામાં આવ્યું હતું. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પી. રાજેન્દ્રન વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ મદ્રાસ (ઉપર મુજબ) માં ઠરાવ્યા મુજબ અનુચ્છેદ ૧૪ વર્ગીકરણની મનાઈ કરતો નથી પરંતુ વર્ગીકરણ અને પ્રાપ્ત કરવા માંગતા ઉદ્દેશ્ય વચ્ચેના સંબંધના આધારે વર્ગીકરણને વાજબી ઠેરવવું પડે છે, એમ માની લઈએ તો પણ કે પ્રાદેશિક વર્ગીકરણ એ વાજબી વર્ગીકરણ હોઈ શકે છે. જો કે, વર્ગીકરણ પોતે વાજબી છે તે હકીકત તેને સમર્થન આપવા માટે પૂરતી નથી સિવાય કે વર્ગીકરણ અને પ્રાપ્ત કરવાના ઉદ્દેશ્ય વચ્ચે સંબંધ હોય. તેથી, જ્યાં પ્રાપ્ત કરવાનો ઉદ્દેશ્ય વ્યાવસાયિક કોલેજોમાં પ્રવેશ માટે શ્રેષ્ઠ પ્રતિભા મેળવવાનો હોય, ત્યાં જિલ્લાવાર બેઠકોની ફાળવણીને પ્રાપ્ત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કોઈ વાજબી સંબંધ નથી. જો કંઈ હોય તો, આવી ફાળવણી ઘણા કિસ્સાઓમાં ઉદ્દેશ્યનો જ નાશ કરવામાં પરિણમશે, અને જો તેમ હોય, તો વર્ગીકરણ, વાજબી હોય તો પણ, ભેદભાવમાં પરિણમશે, કારણ કે એક જિલ્લાના વધુ લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારો

નકારી શકાય છે જ્યારે અન્ય જિલ્લાઓના ઓછા લાયકાત ધરાવતા ઉમેદવારોને સામાન્ય પૂલમાંથી અથવા સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગોમાંથી પ્રવેશ આપી શકાય છે. જો કે પ્રાદેશિક વર્ગીકરણ તમામ સંજોગોમાં હંમેશા અયોગ્ય હોતું નથી, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે, સદર નિયમમાં પ્રાદેશિક ધોરણે વાજબી ઠેરવવામાં આવી રહેલું જિલ્લાવાર વર્ગીકરણ અનુચ્છેદ ૧૪ નું ઉલ્લંઘન કરનારું હતું, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે નામને યોગ્ય કોઈ વાજબીપણું દર્શાવી શકાયું નહોતું.

૭. એ.આઈ.આર. ૧૯૮૪ એસ.સી. ૧૪૨૦ માં નોંધાયેલા ડૉ. પ્રદીપ જૈન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયાના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે પ્રવેશ માટેની કોઈપણ માન્ય યોજનાનો ઉદ્દેશ્ય મેડિકલ કોલેજો માટે શ્રેષ્ઠ પ્રતિભા પસંદ કરવાનો જ હોવો જોઈએ અને જો ગુણવત્તા (મેરિટ) ના આધારે પસંદગીના સિદ્ધાંતમાંથી કોઈ વિચલન કરવાનું હોય, તો તેને અનુચ્છેદ ૧૪ ની એરણ પર ચકાસવું જોઈએ.

૮. વાદગ્રસ્ત નિયમ હેઠળ, જે ઉમેદવારોએ અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની હદમાં આવેલી હાઈસ્કૂલ અથવા કોલેજમાંથી પોતાની એસ.એસ.સી./નવી એસ.એસ.સી. પરીક્ષા અને લાયકાત પરીક્ષાઓ પાસ કરી હોય તેઓને “સ્થાનિક વિદ્યાર્થીઓ” તરીકે ગણવામાં આવે છે જેઓ મેડિકલ કોલેજોમાં પ્રવેશ માટે પાત્ર બનશે. તેથી આ સ્થાનિક વિદ્યાર્થીઓનું અલગથી વર્ગીકરણ કરવામાં આવે છે. કોર્પોરેશનની હદની પરિમિતિની બહાર એવી ઘણી

સંસ્થાઓ હશે કે જેમાંથી એસ.એસ.સી./નવી એસ.એસ.સી. પરીક્ષા અને/અથવા લાયકાત પરીક્ષા પાસ કરનારા વિદ્યાર્થીઓએ વધુ ગુણ મેળવ્યા હોઈ શકે છે. તે તમામ વિદ્યાર્થીઓ, જ્યાં સુધી સ્થાનિક વિદ્યાર્થીઓની શ્રેણીનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી, વિચારણા ક્ષેત્રની બહાર રહી જશે, ભલે તેઓ શહેરની હદમાં રહેતા હોય તો પણ. પ્રવેશ નિયમોનો ઉદ્દેશ્ય શ્રેષ્ઠ ઉપલબ્ધ વિદ્યાર્થીઓ મેળવવાનો છે અને સ્થાનિક હદમાં આવેલી સંસ્થાઓમાંથી પોતાની એસ.એસ.સી./નવી એસ.એસ.સી. તેમજ લાયકાત પરીક્ષા પાસ કરવાના આધારે કરવામાં આવેલા આ વર્ગીકરણને, મેડિકલ કોલેજોમાં પ્રવેશ માટે શ્રેષ્ઠ ઉમેદવારો પસંદ કરવાના પ્રવેશ નિયમો દ્વારા પ્રાપ્ત કરવા માંગતા ઉદ્દેશ્ય સાથે કોઈ વાજબી સંબંધ નથી. કોર્પોરેશનની હદની અંદર અને બહાર આવેલી શાળાઓ અથવા કોલેજોમાં અભ્યાસ કરવાના આધારે આપું વર્ગીકરણ, મેડિકલ કોલેજમાં પ્રવેશના સંદર્ભમાં વાજબી વર્ગીકરણ નથી. આ વર્ગીકરણ રહેઠાણના આધારે નથી કે કોઈ ચોક્કસ યુનિવર્સિટીના વિદ્યાર્થીઓના સંબંધમાં નથી અને તેથી (૧૯૯૫) ૨ એસ.સી.સી. ૭૬૨ માં નોંધાયેલા સંજય આહલાવત વિરુદ્ધ મહર્ષિ દયાનંદ અને એ.આઈ.આર. ૧૯૮૦ એસ.સી. ૮૨૦ માં નોંધાયેલા જગદીશ સરન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયાના કેસોમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો સામાવાળાને સહાયરૂપ થઈ શકે નહીં. તેથી શ્રીમતી એન.એચ.એલ. મ્યુનિસિપલ મેડિકલ કોલેજમાં પ્રવેશ માટેના નિયમોના વાદગ્રસ્ત નિયમ ૬(૧) અને નિયમ ૭ ટકી શકે તેમ નથી કારણ કે તેઓ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ

૧૪ જું ઉદ્ધંધન કરે છે. તેથી આ નિયમો રદબાતલ કરવામાં આવે છે. તે મુજબ ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ કર્યા વિના રુલ એક્સોલ્યુટ કરવામાં આવે છે.

૯. સામાવાળા કોર્પોરેશન તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રી એવી વિનંતી કરે છે કે આ હુકમને થોડા સમય માટે સ્થગિત કરવામાં આવે. અમે મેડિકલ કોલેજોમાં વિદ્યાર્થીઓના પ્રવેશની બાબતમાં કોઈ અનિશ્ચિતતા ઊભી કરવા માંગતા નથી. તેથી સદર હુકમ પર મનાઈહુકમ આપવા માટે કોઈ આધાર નથી. તેથી વિનંતી નકારી કાઢવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.